

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος *Πρωταγόρας* (323 Α - Ε)

Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς ἀύλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἠντινοῦν τέχνην ἢν μή ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐάν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἠγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάντε ὣσιν ἐάντε μὴ, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον [δικαιοσύνην]· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἠγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἠγοῦνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδείξαι. Ὅσα γὰρ ἠγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὣσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; Ταῦτα μὲν γὰρ οἶμαι ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τὰναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἶονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τὰναντία τούτων κακὰ, ἐπὶ τούτοις που οἷ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις. Ὡν ἐστίν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: "Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ... ταῦτα λέγω".

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. "Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ... ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις": Να εκθέσετε το επιχείρημα που χρησιμοποιεί στην παράγραφο αυτή ο Πρωταγόρας, για να αποδείξει το "διδακτόν" της αρετής, και να το αξιολογήσετε.

Μονάδες 10

B2. "Ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακά ... τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς": Σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, οι άνθρωποι έχουν ελαττώματα που προέρχονται από τη φύση ή τυχαίους παράγοντες. Έχουν όμως και ελαττώματα που οφείλονται στην έλλειψη αγωγής. Πώς αντιμετωπίζεται στην εποχή του σοφιστή καθεμιά από τις κατηγορίες αυτές των ανθρωπίνων ελαττωμάτων στο πλαίσιο της κοινωνικής συμβίωσης και γιατί;

Μονάδες 10

B3. "... ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίνονται καὶ αἱ κολάσεις": Κατά τον Πρωταγόρα, οι τιμωρίες (κολάσεις) επιβάλλονται στους ανθρώπους, όταν δε διαθέτουν την πολιτική αρετή. Σε ποιους και για ποιο λόγο επιβάλλονται κυρώσεις από την πόλη, σύμφωνα με τα στοιχεία του μεταφρασμένου κειμένου που ακολουθεί;

Πλάτωνος Πρωταγόρας (326 D-E)

Και όταν πια φύγουν αυτοί [δηλ. οι νέοι άνδρες] από τους δασκάλους, η πόλη, με τη σειρά της, τους αναγκάζει να

μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αυτούς, ώστε να μην ενεργούν από μόνοι τους και όπως νομίζουν οι ίδιοι [...]. Έτσι, και η πόλη, υπογραμμίζοντας τους νόμους, αυτά τα επινοήματα των καλών, παλαιῶν νομοθετῶν, αναγκάζει και όσους ασκούν ένα αξίωμα και όσους άρχονται να συμμορφώνονται με αυτούς. Εκείνος δε ο οποίος τους παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις και οι κυρώσεις αυτές ονομάζονται, και σε σας εδώ [δηλ. στην Αθήνα] και σε πολλά άλλα μέρη, εϋθύνες, λες και η δικαιοσύνη ξαναβάζει [τον παραβάτη] στην ευθεία. Ενώ λοιπόν είναι τόσο μεγάλη η προσπάθεια που καταβάλλεται για την αρετή και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο επίπεδο, εσύ Σωκράτη εκπλήττεσαι και απορείς αν η αρετή είναι διδακτή; Το εκπληκτικό όμως θα ήταν μάλλον το να μην μπορεί να διδαχθεί η αρετή.

Μονάδες 10

B4. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο και τη λειτουργία του μύθου ως μεθόδου ανάπτυξης απόψεων του Πρωταγόρα και του Πλάτωνα.

Μονάδες 10

B5. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

καταγελῶσιν, εἰδῶσιν, μετέχειν, προσποιούμενον, ἀποδείξει.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Δημοσθένης κατά Μειδίου (169 - 170)

Ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοὶ πολλὰ καγάρθ' ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, οὐ κατὰ τὰς Μειδίου λητουργίας, οἱ μὲν ναυμαχίας νενικηκότες, οἱ δὲ πόλεις εἰληφότες, οἱ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ τῇ πόλει στήσαντες τρόπαια· ἀλλ' ὅμως οὐδενὶ

πώποτε τούτων δεδώκατε τὴν δωρειὰν ταύτην οὐδ' ἂν δοίητε, ἐξείναι τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ὑβρίζειν αὐτῶν ἐκάστω, ὅπότε ἂν βούληται καὶ ὄν ἂν δύνηται τρόπον. οὐδὲ γὰρ Ἄρμοδίω καὶ Ἄριστογείτονι· τούτοις γὰρ δὴ μέγιστα δέδονται δωρειαὶ παρ' ὑμῶν καὶ ὑπὲρ μεγίστων. οὐδ' ἂν ἠνέσχεσθ' , εἰ προσέγραψέ τις ἐν τῇ στήλῃ "ἐξείναι δὲ καὶ ὑβρίζειν αὐτοῖς ὄν ἂν βούλωνται".

δωρειά: δωρεά, προνόμιο.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τους παρακάτω πίνακες, στα κενά των οποίων θα συμπληρώσετε τους τύπους που ζητούνται. (Το επίθετο να γραφεί στην πτώση, στο γένος και στον αριθμό που βρίσκεται ο τύπος που δίνεται).

Επίρρημα			
	Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
Καλὰ			

Επίθετο		
	Θετικός	Συγκριτικός
μεγίστων		

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

οἶδ(α): το τρίτο ενικό πρόσωπο της υποτακτικής και προστακτικής του ίδιου χρόνου.

δεδώκατε: το ίδιο πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού και του αορίστου β' της ίδιας φωνής.

δύνηται: το ίδιο πρόσωπο της ευκτικής στο χρόνο που βρίσκεται.

Μονάδες 5

Γ3.α. "Ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοὶ πολλὰ καγάθ' ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι": Να γράψετε τη δευτερεύουσα πρόταση του χωρίου αυτού, να δηλώσετε το είδος της και να προσδιορίσετε το συντακτικό της ρόλο (Μονάδες 3).
Να μεταφέρετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (Μονάδες 2).
Μονάδες 5

Γ3.β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του κειμένου:
κατὰ τὰς λητουργίας, τῇ πόλει, οὐδενί, ὑβρίζειν, ὑπὲρ μεγίστων.
Μονάδες 5

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης : Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μιάμιση (1 1/2) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ